

De slag om België

Rik Coolsaet

In Washington heerst de mentaliteit van een belegerde burcht. Na de terroristen, de schurkenstaten en de massavernietigingswapens voelde 's werelds sterkste mogendheid zich ook door België bedreigd. De slag om België was begonnen. Tot de dood zou gestreden worden. En in België zijn sommigen zo geschrokken van de oorlogstrom en van de eigen courage dat zij zich meteen overgaven.

Inzet van de oorlog zou de Belgische genocidewet zijn. U weet wel, de wet die de Geneefse conventies op de bestraffing van oorlogsmisdaden mogelijk maakt en misdaden tegen de menselijkheid in België kan vervolgen. Het is op zijn minst ironisch dat uitgerekend dat ene land dat extraterritorialiteit – Washington stemt een wet en de rest van de wereld wordt geacht zich daaraan te houden – tot norm van zijn buitenlands beleid heeft verheven en elke vooruitgang inzake internationale regelgeving van de hand wijst, aan anderen het recht ontzegt om universele principes te verdedigen.

Wie denkt dat de genocidewet echt de inzet is, verkijkt zich. Als dat zo was, waarom dreigde Washington er dan mee het politieke hoofdkwartier van de NAVO te verhuizen, terwijl het op hetzelfde moment beslist het militaire hoofdkwartier in Bergen te consolideren ? Tot nader bericht ligt Bergen op Belgisch grondgebied en gold ook daar de genocidewet. Ook wist Washington best dat de huidige wet intussen is aangepast en nu nauwelijks meer vermag dan soortgelijke wetten in andere landen. Washington wist tenslotte ook dat voor de aanpassing van de wet zijn vertegenwoordigers nagenoeg immuun waren voor Belgische rechtsvervolging, door de zetelakkoorden die de relaties tussen België en de internationale organisaties op zijn grondgebied regelen.

Washington weet dat allemaal en dat maakt het paniekvoetbal van sommige Belgische politici van het afgelopen weekend des te meer curieus. Met de NAVO zou het diplomatieke corps van de hele beschaafde wereld het land verlaten en Brussel tot een provinciehoofdstad reduceren. Nu België dan toch zijn wet heeft aangepast, is de slag om België dan gestreden ? Ik vrees van niet. België is immers schuldig aan een veel groter misdrijf: het heeft bij herhaling de zwaarst denkbare zonde begaan, althans in de ogen van dat bizarre mengsel van religieuze fundamentalisten en oude Koude-Oorlogsstrijders dat vandaag politiek Washington terroriseert: majesteitsschennis.

Washington zal niet rusten totdat België zijn genocidewet helemaal heeft geschrapt, van Guy Verhofstadt gedaan heeft gekregen dat hij zijn ambities voor een meer autonome Europese defensie heeft opgegeven en van Louis Michel dat hij het nooit meer hardop droomt van een multipolaire wereld en nooit nog iets onvriendelijks zegt over Amerika. Want dat wordt België verweten: als klein land zeggen wat velen in deze wereld stilletjes denken, wat mondiale opiniepeilingen suggereren en wat in dit land de diplomatie in de ogen van jongeren opnieuw aantrekkelijk heeft gemaakt.

België heeft zich in de afgelopen vier jaar ge-out als een overtuigd voorstander van een alternatief voor de wereldvisie van George Bush's Witte Huis. België heeft een zekere ethische dimensie in zijn diplomatie trachten na te streven, samen met een geloofwaardige autonome rol voor Europa om zo aan een wereldorde te kunnen timmeren, waar de

mondialisering een menselijk gelaat heeft en waar regels gelden die voor iedereen dezelfde zijn. België's bedenkingen bij Washingtons wereldbeeld, zo blijkt nu uit internationale peilingen, worden door velen gedeeld. De keizer is naakt, zei België en dat mocht niet.

In het broeierige sfeertje van Belgisch-Amerikaanse stemmingmakerij heeft een stokoud debat over de rol van de Belgische diplomatie weer de kop opgestoken. Moet België zich beperken tot de rol van *go-between* tussen de groten of eerst zijn eigen mening formuleren en dan op zoek gaan naar bondgenoten? In het eerste geval veronderstelt men dat de eensgezindheid onder de groten automatisch in het belang van de kleintjes zal zijn. In het tweede geval is men ervan overtuigd dat ook de kleintjes eigen belangen hebben die niet noodzakelijkerwijze sporen met die van de groten. In het eerste geval verzaakt men aan zijn eigen mening. In het tweede geval tracht men bondgenoten te winnen voor zijn eigen mening.

Suïvisme of voluntarisme, veel hangt af van temperament, omstandigheden en, vooral, politieke inschatting. In onze diplomatieke geschiedenis is soms het eerste de norm, soms het tweede. Sommigen hebben er vorige week voor gepleit om deemoedig het hoofd te buigen voor Washington en de Belgische genocidewet te ontmannen (en ze hebben het pleit gewonnen). Zij hanteerden daarvoor dezelfde apocalyptische visioenen die minister van buitenlandse zaken Leo Tindemans in de jaren 80 schilderde om de Tobbacks, de Dehaenes en de Van Mierts die zich verzetten tegen een nieuwe bewapeningswedloop, de stuipen op het lijf te jagen.

De genocidewet was niet perfect. Maar de Belgen moeten niet denken dat zij met de drastische aanpassingen van dit weekend respect zullen oogsten bij de Amerikanen. Als ik iets geleerd heb in de bijna dertig jaar dat ik in deze of gene hoedanigheid het Belgisch buitenlands en defensiebeleid gevolgd heb, dan is het wel dat alleen wie voor zijn eigen mening uitkomt, ten langen leste respect afdwingt.

Een tweede les die ik geleerd heb, is dat wie in staat is een grondstroom te detecteren er alle belang bij heeft én voor zijn mening uit te komen én zijn voet tussen de deur te zetten – de pressie is in dat geval immers niet van lange duur. Ik zal immers nooit de raadgeving vergeten die Egon Bahr, *éminence grise* van de Duitse SPD en rechterhand van Willy Brandt, mij ooit meegaf: de kansen die je krijgt en die je niet neemt, komen nooit meer terug. Een persoonlijke herinnering in dat verband. Op een NAVO-vergadering in Scheveningen, eind 1988, maakte België als enige voorbehoud bij de modernisering van tactische kernwapens. De secretaris-generaal van de NAVO was ziedend. De Amerikaanse minister van defensie zou zijn Belgische collega met plezier van de Scheveningse trappen hebben gegooid. De overige bondgenoten deden hun best de Belgen zo onbehouden mogelijk te behandelen. Sommigen in eigen land trachtten de Belgische *Alleingang* ongedaan te maken. Maar België hield voet bij stuk, om twee redenen. Eén, op het ministerie van defensie hadden we het gevoel dat de grondstroom van de internationale politiek ons in die richting duwde en, twee, hadden we informeel naar bondgenootschappen gepolst en die gevonden bij het Duitse ministerie van buitenlandse zaken en enkele andere landen die om allerlei redenen voor hun standpunt nog niet durfden uit te komen. Drie maanden later zei Helmut Kohl precies hetzelfde als België, het plan verdween in de prullenbak van de geschiedenis, samen met het Belgische isolement. Het zandkorreltje van klein duimpje had het raderwerk ontregeld. Gedaan isolement, weg de illusie dat een klein land geen invloed kan uitoefenen als het een uitgesproken mening vertolkt.

De grondstroom van de internationale politiek drijft ons vandaag – en Michel en Verhofstadt hebben die beter gevoeld dan vele anderen – in de richting van een grotere Europese autonomie die een andere hoop in de toekomst biedt dan het Amerika dat nu in het Witte Huis is vertegenwoordigd. Reken in Washington niet op het State Department, wat dat heeft ook in dit dossier opnieuw het onderspit gedolven. Luister naar de dissidenten – het zout van elke samenleving – in Washington die het hebben over het verstikkende non-debat dat vandaag Amerika's hoofdstad kenmerkt. Luister naar de Kofi Annans, de Pattens, de Blixen en de Wolfensohns, de Mandela's en de Lula's, de Amartya Sens en naar uw eigen stem. Voel de aandrang die spreekt uit de mondiale opiniepeilingen of uit de manifestaties sedert Seattle. Een wereld waarin een meerderheid op de meeste continenten van oordeel is dat hun kinderen het minder goed zullen hebben dan zichzelf – dat vraagt toch om iets beters als toekomst. En iemand moet dat luidop zeggen.

Een land als België heeft vandaag gewoon de plicht om voor zijn mening uit te komen. Pas als wij dat niet doen, zouden we een klein land zijn.

(De Standaard, 23 juni 2003)